

۲۰۲۰/۰۸/۰۴

غوٹ جانباز

اسرار دیپلوماسی و روابط افغانستان با اضلاع متحدہ امریکا

فصل سوم

قسمت دوازدهم

۴۹

اولویت های سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا پس از ختم جنگ دوم جهانی آسیای جنوبی،
استقامت مستقل در سیاست خارجی امریکا

اعزام قطعات نظامی اتحاد شوروی و انگلستان به ایران نقش بزرگی را بازی کرد. قطعات مذکور مخصوصاً در قسمت اکمالات اتحاد شوروی با استفاده از قانون "وام و اجاره" نهایت مفید واقع شد. اتحاد شوروی و انگلستان به توافق رسیدند که شش ماه پس از ختم جنگ قوای خود را از ایران بیرون میکنند. اما مسأله ای خروج نظامیان باعث بروز یک سلسله مشکلات شد. برتانیه کبیر طبق تعهد قوای خود را از ایران خارج ساخت، اما اتحاد شوروی آرزو نداشت اینکار را بکند. اتحاد شوروی طی مدت زمانیکه قوایش در ایران بود بیباکانه در امور داخلی ایران مداخله میکرد و سعی مینمود تا وحدت اینکشور را برهم بزند. با اتکاء به حزب توده ایران (همتای حزب کمونیست اتحاد شوروی) مسکو توانست دو واحد مستقل را در قلمرو ایران ایجاد نماید: جمهوری خود مختار آذربایجان و جمهوری خلق گوردستان. این دو واحد از حکومت مرکزی در تهران اطاعت نمیکردند. ایران به نوبه خود در مارچ ۱۹۴۶ به شورای امنیت ملل متحد عارض گردیده خواستار خروج قوای اتحاد شوروی از خاک خویش گردید. از جانب دیگر ایالات متحده امریکا و برتانیه کبیر فعالیت های اتحاد شوروی را در منطقه تهدیدی برای استخراج منابع نفتی خواندند. به قول تاریخ نویس روسی ن. زاگلادین: "... ایالات متحده امریکا برای اولین بار از طریق چینل های محرم هشدار داده بود

که هرگاه مسکو تمامیت ارضی ایران را احترام نکند و قوای خود را از آنجا بیرون نسازد، واشنگتن میتواند علیه آن سلاح اتمی استعمال نماید. " (۴)

در استقامت آسیای شرقی طی سالهایی ۱۹۴۵-۱۹۴۹ ایالات متحده آمریکا از حکومت و حزب "گومیندان" چین فعالانه حمایت نموده، اسلحه و سایر نیازمندی های آنرا تأمین میکرد. آمریکا در حمایت خود از "گومیندان" بیشتر رفت و قوای پیاده ۵۳ هزار نفری خود را در ناحیه چین شمالی پیاده ساخت. (۵) یعنی عملاً به مداخله نظامی در چین متوسل شد. اتحاد شوروی به نوبه خود از حزب کمونیست چین حمایت میکرد و کمکهای خود را به آن میرساند. بطور مثال، مسکو تمام تسلیحاتی را که پس از تسلیمی جاپان از اردوی "کوانتون" (اردوی جاپان) به غنیمت برده بود در اختیار حزب کمونیست چین قرار داد. حوزه شرق آسیا متدرجاً به یکی از اجزای مهم جنگ سرد و مقابله میان اتحاد شوروی و آمریکا مبدل میشد.

طوریکه قبلاً تذکر یافت شرق نزدیک و شرق میانه بخشی از استقامت اتلانتیکی (حوزه اطلس) سیاست خارجی آمریکا را تشکیل میداد. امریکائیهها در عین حال ملتفت بودند و می پذیرفتند که مناطق مذکور حوزه نفوذ و کنترل برتانوی هاست.

آسیای جنوبی ساحة مقابله با اتحاد شوروی نبود و بیشتر منطقه مستعمرات انگلستان باقی مانده بود، و بنابر همین دلایل منحصراً یک استقامت مستقل در سیاست خارجی آمریکا شمرده نمیشد. عوامل عمده کشیدن پای آمریکا به شرق میانه و شرق نزدیک کاهش بنیة گلی انگلستان و خواهشات مکرر لندن از آمریکا مبنی بر آن بود تا برخی از مسوولیت ها را در این منطقه بدوش خود بگیرد. مقارن همین زمان (فبروری ۱۹۴۷) انگلستان به آمریکا خبر داد که به علت فقدان بنیة مالی منبهد نمی تواند از ترکیه و یونان در برابر تهدید کمونیسم حمایت کند. رئیس جمهور آمریکا "هری ترومن" اعلام نمود که واشنگتن حمایت کشورهای مذکور را بدوش خود میگیرد. در مارچ ۱۹۴۷ رئیس جمهور "ترومن" در جلسه مشترک هر دو اتاق کانگرس ابتکار جدید خود را که در تاریخ به نام "دکترین ترومن" مشهور است به سمع اعضای کانگرس رسانید. در "دکترین ترومن" ضمناً آمده بود که ایالات متحده آمریکا بعد از این مکلفیت های جدیدی را که هدف آن "بازداری و جلوگیری از سیاست عظمت طلبانه در صحنه بین المللی" است، روی دست میگیرد. گام نخست و مشخص در جهت تطبیق دکترین مذکور کمک های نظامی و اقتصادی به ترکیه و یونان بود. کانگرس آمریکا در عکس العمل به اعلام "دکترین ترومن" مبلغ ۴۰۰ میلیون دالر را به عنوان کمک به کشورهای متذکره تخصیص داد. (۶)

"دکترین ترومن" در حقیقت تعهدنامه بود که ایالات متحده آمریکا ضمن آن مکلف میشد در برابر عظمت طلبی اتحاد شوروی در مناطق مختلف جهان سیاست بازدارانه را به پیش ببرد. در عین حال، اطلاعات مؤثق استخباراتی آمریکا در سال ۱۹۴۷ به رئیس جمهور "ترومن" خبر میداد که اتحاد شوروی به جنگ آشکار با آمریکا متوسل نخواهد شد.

واشنگتن به آن باور بود که مسکو در آینده نیز با اتکاء به تجارب گذشته اش به فعالیت های تخریبکارانه در کشورهای دیگر پرداخته و از ناهنجاری های اقتصادی و اجتماعی آنها سوء استفاده خواهد کرد. "جورج کینان"، دانشمند فرهیخته و صائب نظر مسائل روابط بین المللی که در آن ایام دیپلمات عادی سفارت امریکا در مسکو بود، برنامه سیاست بازدارنده کمونیزم را طرح و تدوین نمود. "کینان" تئوری خود را در فبروری ۱۹۴۶ طی تلگرامی که متشکل از هشت هزار کلمه بود برای نخستین بار ترتیب نموده به واشنگتن ارسال داشت.

سندی را که "کینان" ارائه نموده بود در تاریخ روابط بین المللی به نام "تلگرام طویل" یاد میشود. در تلگرام ضمناً آمده بود که نباید به شوراها فرصت داده شود تا ساحة نفوذ خود را توسعه دهند: نه بوسیله حملات بالای کشورهای دیگر و نه از طریق فعالیت های خرابکارانه.

براساس "تئوری کینان" اقدامات سیاسی- اقتصادی و قبل از همه حمایت نظامی و اقتصادی از نظامها مثرترین وسایل دفع نفوذ شوراها خوانده میشود که باید در عمل پیاده میشدند. "جورج کینان" هرچه تأکید میکرد تا در برابر فعالیت های خرابکارانه شوراها در کشورهای دیگر از وسایل و ابزار اقتصادی تا نظامی استفاده شود. "کینان" پیش بینی میکرد که اگر اتحاد شوروی نتواند سیاست عظمت طلبانه خود را پیش ببرد، در اینصورت از درون فرو خواهد پاشید و سقوط خواهد کرد. (۷)

افکار کینان تأثیر عمیقی بالای اداره "ترومن" و سیاست خارجی او برجا گذاشت. به تاریخ ۵ جون ۱۹۴۶ وزیر امور خارجه امریکا "مارشال" ابتکار جدید حکومت امریکا را در عرصه سیاست خارجی تحت عنوان "آرزوی کمک برای احیای اقتصادی اروپا" اعلام داشت. بدینترتیب پلان مشهور "مارشال" برای عمران اروپا عرض اندام نمود. در پلان مذکور اشتراک اتحاد شوروی و کشورهای اروپای شرقی برای کسب کمک های ایالات متحده امریکا منع قرار داده شده بود. اندکی بعدتر در فبروری ۱۹۴۹ "شورای همکاری های اقتصادی" به میان آمد، مرجعی که در حقیقت به ریسمان گردنی برای اروپای شرقی مبدل شد.

در اپریل همان سال سازمان نظامی "ناتو" تشکیل یافت. ایجاد ناتو در حقیقت تطبیق و تداوم بعدی اهداف "دکترین ترومن" بود.

طوریکه قبلاً تذکر یافت، قبل از جنگ دوم جهانی و همچنان پس از ختم آن حوزه "آسیای جنوبی" استقامت مستقل سیاست خارجی امریکا محسوب نمیشد، زیرا نیم قاره هندوستان جزلایفک امپراتوری برتانیه کبیر بود. پس از فروپاشی نظام استعماری و ایجاد دولت های هند، پاکستان، سیلون (سریلانکا)، نیپال، استقامت مذکور در سیاست خارجی امریکا بوجود آمد.

در ختم دهه چهل سده بیستم، حوزه مذکور در ردیف دوم اولویت های سیاست خارجی امریکا قرار داشت.

اما واقعات و اوضاع پیچیده حوزه مذکور طالب توجه هرچه بیشتر بود. هند و پاکستان که وقتاً فوقتاً میان شان تصادمات مسلحانه رخ میداد و روابط شان پر از تشنج بود، نقش کلیدی را در این حوزه بازی میکردند. در ادبیات سیاسی اتحاد شوروی، طی دهه ها تأکید میشد که تجزیه دولت واحد هندوستان و تشکیل دو دولت مستقل به عوض هند برتانوی، نتیجه سیاست مکارانه استعمارگران انگلیسی بود که از اصل "تفرقه بیانداز و حکومت کن!" کار گرفتند. اما در واقعیت انگلستان مخالف تجزیه هندوستان بود. موجودیت هند از دیدگاه لندن برای حفظ توازن در آن منطقه مفید بود. برتانیه کبیر بدینترتیب میتوانست تأثیر خود را بالای شبه جزیره هندوستان، اقیانوس هند دوام بدهد و مانع نفوذ کشورهای غیر در این ناحیه گردد. (هدف از کشورهای غیر، قبل از همه اتحاد شوروی بود.) هندوستان واحد قرار بود عضویت اتحادیه کشورهای مشترک المنافع را بدست بیاورد.

ادامه دارد..

تذکر: هرگاه خوانندگان محترم متمایل باشند که نبشته ها و مطالب دیگری از این نویسنده را مطالعه کنند، می توانند با اجرای "کلیک" بر عکس نویسنده در صفحه مقالات، به فهرست "آرشیف" شان رهنمائی شوند!

قسمت های اول تا یازدهم این نوشته زیبا و تاریخی جناب غوث جانباز نویسنده دانشمند و عاشق افغانستان را با کلیک بر لینک های آریانا افغانستان آنلاین در پایان می توانید مطالعه کنید. تشکر. ولی احمد نوری

http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_G_aasraar_diplomatie_۰۱.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۲.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۳.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۴.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۵.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۶.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۷.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۸.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۹.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۱۰.pdf
http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۱۱.pdf

اسرار دیپلوماسی روابط دو جانبه افغانستان و امریکا (قسمت دوازدهم)
[Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۱۲.pdf](http://www.arianafghanistan.de/UploadCenter/Janbaz_Ghaus_asraar_dyplomatie_۱۲.pdf)